

AZ ELTE PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR KUTATÁSI ÉS PUBLIKÁCIÓS ALAPELVEI¹

Célkitűzés

Az egyetemi tevékenység szerves része az oktatómunka mellett a tudományos – pályázati, kutatási és publikációs – aktivitás. Jelen dokumentum azokat az elterjedt és a nemzetközi gyakorlatban is alkalmazott alapeveket foglalja össze, amelyek követése feltétlenül ajánlott és elvárt az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán végzett tudományos tevékenység során. E dokumentum célja, hogy a tárgykörben olyan normatívát adjon, mely kötelező érvényű az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán tudományos munkát végző munkatársai, továbbá doktorandusz-, illetve alap- és mesterszakos hallgatói számára.

Alapfogalmak

Vezető kutató: olyan PhD fokozattal rendelkező kutató, aki minősítése révén jogosult önálló kutatás végzésére, valamint arra, hogy más, minősítéssel nem rendelkező beosztott kutató munkáját felügyelje.

Kutatásvezető: egy dokumentált kutatási projekt alapján meghatározott, az adott projektre vonatkozóan vezető és felelős szerepkörrel felruházott személy. Kutatásvezető csak minősített (PhD) kutató lehet. A kutatásvezető személye többnyire elfogadott pályázati támogatás szerint is definiált, de kutatási tevékenység pályázat nélkül is megvalósulhat. *Egyéni kutatást* kivételes esetben nem minősített kutató is végezhet, de ez esetben a kutatás mellé a tanszékvezető minősített (PhD) szupervizort jelöl ki.

Témavezető: a PhD-képzés alapján definiált személy, aki teljes körűen felelős a PhD-hallgató tudományos tevékenységéért, valamint a hallgató tudományos munkájának irányításáért és segítéséért.

Szakedolgozat-témavezető: a szakdolgozati munkát felügyelő oktató-kutató. A szakdolgozat témavezetője – ide nem értve a portfólió típusú szakdolgozatokat – lehetőség szerint és preferáltan PhD fokozattal rendelkezik. Amennyiben az egységvezető nem minősített oktató számára engedélyezi a szakdolgozati témavezetést, akkor a szakdolgozat kettős vezetéssel zajlik, azaz a nem minősített oktató témavezetői munkáját, illetve a szakdolgozat elkészítésének folyamatát szupervizorként egy minősítéssel rendelkező kutató is felügyeli. Utóbbi a nem minősített oktató kollégával történt egyeztetés nyomán a tanszékvezető jelöli ki.² A szakdolgozati kutatómunkával és a vonatkozó kutatással kapcsolatos végső felelősség a minősítéssel rendelkező szupervizort terheli. A szakdolgozati témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék/intézet/központ vezetőjének hatásköre.

Műhelymunka-témavezető: a műhelymunka témavezetője MA, MSc vagy MD végzettséggel rendelkező oktató. Amennyiben a műhelymunka témavezetője nem rendelkezik PhD fokozattal, úgy szükséges olyan felügyelő vezető kutató bevonása, aki a témavezetés, valamint a kutatómunka fölötti felügyeleti feladatokat ellátja. Utóbbi a nem minősített oktató

¹ Elfogadta a Pedagógiai és Pszichológiai Kar Kari Tanácsa a 14/2015. (II. 19.) PPK KT határozatával.

² Doktorandusz esetében javasolt, hogy a felügyelő tanár a doktorandusz témavezetője legyen.

kollégával történt egyeztetés nyomán a tanszékvezető jelöli ki.³ A témavezetéssel és a kutatással kapcsolatos végső felelősség a vezető kutatót terheli. A műhelymunka-témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék/intézet/központ vezetőjének hatásköre.

Kutatócsoport: egy-vagy több téma vizsgálatára szerveződött formáció, amelyet a kutatócsoport munkájáért felelős kutató vezet (kutatócsoport-vezető). Egy kutatócsoporthoz több vezető kutató is tartozhat.

Beosztott/résztvevő kutató: egy kutatócsoport tagja. Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának egyetemi struktúrájában a beosztott kutató munkáját doktori témavezetője felügyeli vezető kutatóként. Amennyiben a doktori hallgató más kutatásvezető munkájában is részt vesz, úgy az adott kutatási projektben munkáját a vonatkozó kutatás vezetője felügyeli. Ilyen esetben szükséges a témavezető és a kutatásvezető egyeztetése.

Publikáció (tudományos közlemény): a kutatási eredmények szóbeli (előadás) vagy írásban (különböző műfajú publikációk) történő közzététele.

Kutatási alapelvek

Kutatás végezhető egyénileg és/vagy tudományos műhelyekhez, kutatócsoportokhoz kötődően.

Minden kutatócsoportnak van vezetője és minden kutatómunkának van felelős vezetője (kutatásvezető). A kutatócsoport vezetője meghatározza a kutatócsoportban vizsgált kérdések körét. A téma (témák) az abban résztvevőkkel folytatott megbeszélés alapján módosulhatnak közös megegyezés alapján. Nézetkülönbség esetén a kutatásvezető, végső soron a kutatócsoport-vezető állásfoglalása dönt. Az ezen viszonylatokban megoldatlan vitás kérdések esetén a kutatóhely vezetőjének (intézetigazgató) állásfoglalása a mérvadó.

Etikai szabályozás

Olyan kutatómunka, aminek része emberből, vagy embertől származó adatok elemzése, kizárólag már meglévő etikai engedély birtokában végezhető. Amennyiben egyértelműen pszichológiai, neveléstudományi vagy egyéb, az egészségügy területét nem érintő kutatásról van szó, akkor az engedélyt a kari Kutatásetikai Bizottság (KEB) adja ki. Ezt kizárólag a megfelelő űrlap kitöltésével lehet igényelni, amely a www.ppk-keb.elte.hu honlapon érhető el. A kérelmet csak a kutatás vezetője nyújthatja be.

Azokban az esetekben, amikor a tervezett kutatásnak orvosi-egészségügyi vonatkozásai is vannak, a kérelmet az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottsága (ETT-TUKEB)⁴ számára kell benyújtani. Ezekben az esetekben is ki kell tölteni – előzetesen – a kari űrlapot és azt eljuttatni a KEB számára. A KEB nyilatkozik arról, hogy a kutatást, illetve a kutatásvezető személyét megfelelőnek találja-e, amely nyilatkozat az ETT-TUKEB felé benyújtott kérelem mellékletéül szolgál.

³ Doktorandusz esetében javasolt, hogy a felügyelő tanár a doktorandusz témavezetője legyen.

⁴ <http://www.ett.hu/tukeb/tukeb.htm>

A KEB valamennyi beadott kérelemről nyilvántartást vezet, s a kérelmeket archiválja.

A műhelymunka, illetve a szakdolgozat minden esetben vezető kutatóhoz, illetve kutatócsoporthoz kapcsolódva készül. Az etikai kérelmet *műhelymunka* és *szakdolgozat* esetében is a vezető (minősített) kutató nyújtja be. A kutatás megvalósítása történhet egy, a kutatócsoportban történő nagyobb volumenű kutatásba történő bekapcsolódás révén (annak egy résztemáját feldolgozva) vagy önálló ötlet alapján.

Kutatásetikai kérelmet utólagosan, azaz már lefolytatott vizsgálathoz nem lehet benyújtani.

A pszichológiai témájú kutatások vonatkozásában további etikai kérdésekben irányadó lehet a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete Pszichológusok Etikai Kódexe (2004), illetve a vonatkozó hazai^{5,6} és nemzetközi (Amerikai Pszichológiai Társaság, Declaration of Helsinki) szabályozások.^{7,8}

A neveléstudományi, pedagógiai témájú kutatások kutatómunka vonatkozásában további etikai kérdésekben irányadó a Neveléstudományi Intézet és Neveléstudományi Doktori Iskola Kutatásetikai kódexe.

Publikációs alapelvek

A kutatómunka eredményeinek ismertetése szóbeli (előadás) és írásbeli (különböző műfajú közlemények) publikációk formájában lehetséges. Bármely forma esetén fel kell tüntetni a szerzők munkahelyét (munkahelyeit).

Egy publikációban szerzőként csak az tüntethető fel, aki a közlemény elkészültéhez tudományos tevékenysége révén érdemben hozzájárult. A nem tudományos jellegű hozzájárulás nem jelent szerzőséget. A tudományos közleményekben valamennyi olyan kutatót fel kell tüntetni szerzőként, aki tudományos munkájával hozzájárult a kutatás és a közlemény elkészüléséhez.

A publikációk szerzőinek sorrendjét a kutatásvezetővel és minden szerzőtárral előzetesen folytatott megbeszélés alapján kell kialakítani. Az erre vonatkozó alapelveket érdemes a kutatás megkezdése előtt, akár írásban is rögzíteni. Több kutatócsoport együttműködése esetén ez különösen ajánlott. A szerzősége vonatkozó nézetkülönbség esetén a kutatásvezető állásfoglalása dönt.

Konvencionálisan két kiemelt szerzői hely jelentősége alapvető. Az első szerző helye fejezi ki a kutatómunkából és a közlemény elkészítéséből legnagyobb részt vállaló kutató személyét, míg az utolsó szerző konvencionálisan a kutatás, illetve a kutatócsoport vezetője. Az első szerzők sorrendjét a kutatómunkához és a közlemény elkészítéséhez való hozzájárulás mértéke határozza meg elsődlegesen, míg az utolsó szerző a kutatás egészéért felelőséget

⁵ 235/2009. (X. 20.) Korm. rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatások, az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálata, valamint az emberen történő alkalmazásra szolgáló, klinikai vizsgálatra szánt orvostechnikai eszközök klinikai vizsgálata engedélyezési eljárásának szabályairól

⁶ 23/2002. (V. 9.) EüM rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatásokról

⁷ Az Amerikai Pszichológiai Társaság vonatkozó irányelvei: <http://www.apa.org/ethics/code/index.aspx>

⁸ A Declaration of Helsinki - Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects irányelvei: <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/>

vállaló kutatásvezető. Ezen helyek alkalmazásában szakterületenként eltérések lehetnek. A szerzői sorrend végső kialakításában a kutatásvezető véleménye a meghatározó. Indokolt esetekben az első, illetve az utolsó szerzői hely megosztható.

Nem lehet előadásra vagy írásos publikációra benyújtani olyan munkát, amelyet az abban bármely szinten érintett (adatfelvétel és -feldolgozás, vizsgált téma és/vagy kérdés eredetiségére vonatkozó ötlet stb.), közreműködő kutatók előzetesen egymással nem egyeztettek. A benyújtást megelőzően a kutatásvezető, illetve a kutatócsoport vezetőjének jóváhagyása elengedhetetlen.

Affiliáció megjelölése

Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának főállású és részállású alkalmazottai valamennyi tudományos közleményük esetén kötelesek a Kart és az Intézetet/Központot affiliációként megjelölni. Affiliációként egységesen a következő használandó:

Magyar nyelven:

Eötvös Loránd Tudományegyetem Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet

Eötvös Loránd Tudományegyetem Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ

Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

Angol nyelven:

Institute of Health Promotion and Sport Sciences, Eötvös Loránd University

Centre for Intercultural Psychology and Education, Eötvös Loránd University

Institute of Education, Eötvös Loránd University

Institute of Psychology, Eötvös Loránd University

A szabályozás némiképp eltérő a (1) főállású kutatók, (2) a részállású kutatók és a (3) doktoranduszok esetében az alábbiak szerint:

(1) *Főállású munkatársak* esetében, speciális, különösen indokolt esetektől eltekintve – amelyet a kutatócsoport-vezető írásos ajánlása nyomán a kutatóhely vezetője kell, hogy jóváhagyjon – az ELTE *elsődleges* affiliációként kell, hogy megjelölésre kerüljön. Amennyiben a fentiek szerint indokolt és jóváhagyott esetben az ELTE nem elsődleges affiliációként szerepel, másodlagos affiliációként ilyenkor is fel kell tüntetni.

(2) Az Intézet *részállású munkatársai* az ELTE tudományos közleményeikben *többnyire másodlagos affiliációként* kötelesek feltüntetni, kivéve, ha a munka körülményei az elsődleges affiliációt indokolják. Az ELTE mint affiliáció feltüntetése alól speciális és igen ritka kivételt jelenthet, ha a közleményhez kapcsolódó kutatómunka semmilyen tekintetben nem kapcsolódik az ELTE-hez; minden ilyen esetben a kutatóhely vezetőjének állásfoglalása mérvadó. Amennyiben azonban a kutatómunka vagy annak finanszírozása érdemben az ELTE-hez kötött, akkor az ELTE elsődleges affiliációként jelölendő. Semmiképp nem maradhat el az ELTE affiliációként történő megjelölése a részállású alkalmazottra vonatkozóan, ha a kutatómunkában és a közleményben az ELTE Pszichológiai Doktori Iskolában vagy

Neveléstudományi Doktori Iskolában ösztöndíjas vagy önköltséges rendszerben képződő doktorandusz hallgató is részt vesz.

(3) Az ELTE PPK Pszichológiai Doktori Iskolában és Neveléstudományi Doktori Iskolában *ösztöndíjas vagy önköltséges rendszerben tanuló hallgatók* kettős affiliációt kötelesek megadni, azaz affiliációként mind a doktori iskolát, mind pedig az intézeti háttérrel kötelesek megjelölni. A doktori iskolára történő megjelölés az alábbiak szerint meghatározott.

Magyar nyelven:

Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola

Angol nyelven:

Doctoral School of Education, Eötvös Loránd University

Doctoral School of Psychology, Eötvös Loránd University

Az *ösztöndíjas doktoranduszok* az első helyen a doktori iskolára vonatkozó affiliációt, második helyen az intézeti háttérre vonatkozó affiliációt kötelesek megadni. Az *önköltséges rendszerben tanuló doktorandusz* hallgatók szintén kötelesek mindkét (a doktori iskolára vonatkozó, illetve az intézeti affiliációt jelző) affiliációt megjelölni tudományos közleményeikben. Amennyiben azonban a nem ösztöndíjas rendszerben képződő hallgató más tudományos kutatóhelyen van alkalmazásban, ez kivételt jelenthet az elsődlegesség alól, azaz a doktori iskolára és az intézetre vonatkozó affiliáció ilyen esetben másodlagos és harmadlagos affiliációként jelenik meg. Minden más esetben az elsődlegesség alól kizárólag a Doktori Iskola vezetője adhat mentességet.